

2018-06-15

Tillväxt och samhällsbyggnad
Ulrika Appelberg

Ställningstagande kring väghållaransvar

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anser

- att förändring av allmän väg till enskild väg noga måste vägas mot landsbygdens behov av transporter. Indragning av allmän väg får inte innebära en övervältring av kostnader på kommunerna och enskilda fastighetsägare. Den befintliga överenskommelsen genomförs inte av Trafikverket enligt de intentioner som fanns när den tecknades och den behöver därför omarbetas.
- att Trafikverket centralt måste agera så att det blir en mer likvärdig hantering av väghållaransvaret ute i Trafikverksregionerna.
- att det kan behövas en översyn av väglagen och grunderna till när en väg ska vara allmän, enskild eller kommunal. Det finns en otydlighet i väglagen och de tolkningar som gjorts när lagen trädde ikraft på 70-talet bör ses över utifrån dagens behov och förutsättningar med ett ökat resande och transporter. Ett sådant arbete ska i så fall ske i nära samverkan mellan Trafikverket och SKL.

Bakgrund

Allmänt om väghållaransvar

SKL har tillsammans med Trafikverket och Riksförbundet Enskilda Vägar (REV) genomfört två projekt kring frågan om väghållaransvar, Översyn väghållaransvar år 2010-2012 samt RÄV år 2013-2017.

Målet för båda projekten har varit att försöka skapa förutsättningar för ett rätt avgränsat vägnät mellan stat, kommun och enskilda med hänsyn till samhällsekonomisk effektivitet och rationell väghållning. Det som SKL varit överens med Trafikverket om är att:

- Staten bör ha ansvar för allmänna vägar på landsbygd och för ett övergripande vägnät i tätort.
- Kommunerna bör ha huvudansvar för väghållningen i tätort med undantag för det övergripande statliga vägnätet.

Sveriges Kommuner och Landsting

Post: 118 82 Stockholm, Besök: Hornsgatan 20

Tfn: växel 08-452 70 00, Fax: 08-452 70 50

Org nr: 222000-0315, info@skl.se, www.skl.se

- Enskilda väghållare bör ha ansvar för vägar på landsbygd som främst är till nytta för enskilda.

För SKL har frågan kring finansiering vid övertagande av väg varit en viktig fråga i arbetet. Det får inte bli en övervältring av kostnader från stat till kommun eller enskild. RÄV-projektet avslutades i maj 2017 och då fanns fortfarande ett antal kvarstående frågor som inte belysts eller besvarats, bland annat frågan kring finansiering och en förändring av väglagen.

Det SKL nu ser är att Trafikverket valt att gå vidare med hjälp av underlag från projekten. Detta har lett till en oro bland våra medlemmar och väckt frågor om på vilka grunder som Trafikverket driver detta arbete. Är målet att föra över stora delar av det idag allmänna vägnätet på enskilda fastighetsägare eller kommuner? I media talas det om 2000 mil allmänna vägar av totalt ca 10000 mil. Skulle detta realiseras så kommer de enskilda på landsbygden samt kommunerna att få ta ett mycket större ansvar för väghållningen och dess kostnader. Det är något som SKL inte kan acceptera.

Sverige och landsbygdens behov av transporter

Frågan om en väg ska vara allmän eller inte bör bestämmas av om vägen behövs för allmänheten. Transportsystemet är en förutsättning för att företag och människor ska kunna bo och arbeta i hela landet och det finns därför ett intresse av att det finns allmänna vägar i hela landet. Trafikens storlek och sammansättning är i de flesta fall en bra indikator på det allmännas behov. Trafikens storlek är även beroende av bebyggelsens täthet och andra regionala förhållanden. Det är därför viktigt att se på frågan kring allmänhetens behov utifrån flera perspektiv. I glesbygd bör särskilda trafikmängdsgränser och eventuellt andra kriterier användas för att inte missgynna stora delar av vårt samhälle.

Det är viktigt att frågan kring allmänna vägar följer samhällets utveckling och att det kan ske förändringar där det behövs och då utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv och allmänhetens intresse. Vägar där det inte längre finns ett allmänt intresse och där det är mycket begränsade trafikrörelser eller ett fåtal boende, bör kunna utredas. Samtidigt finns det idag vägar som är enskilda och där det skett en sådan utveckling att det idag finns ett utpekat allmänt intresse med stora trafikrörelser och stort antal boende. Där är det motiverat att vägen ses över och förändras till att vara allmän väg.

Likvärdig hantering av Trafikverket

SKL har genomfört en undersökning bland kommuner som haft eller har pågående förändringsärenden av väg. Undersökningen visar på att vissa medlemmar upplever att hanteringen av frågan kring väghållansvaret samt grunden för förslag om indragning av allmän väg inte alltid speglar lagstiftningens inriktning, samt att Trafikverksregionerna hanterar frågan olika. Det är därför viktigt att Trafikverket centralt agerar och ser över hur dess regioner arbetar med väghållarfrågan. Det är grundläggande att frågor kring indragning av allmän väg hanteras på likvärdig sätt oavsett vart i landet en väg ligger.

Väglagen och grunden till väghållaransvaret

En allmän väg får dras in om vägen inte längre behövs för det allmänna och om åtgärden medför endast ringa olägenhet för bygden. Så ser dagens lagtext kring frågan om förändring av allmän väg ut. Lagtexten ger därmed en otydlig gräns för när Trafikverket ska göra en översyn av en väg och vad som gäller kring allmän respektive enskild eller kommunal väg. Det är Trafikverket som är ansvarig myndighet för infrastruktur och har vid behov möjlighet att föreslå förändringar i lagstiftning inom deras sakområde. Väglagen är från 1971 och då förarbeten samt tolkningen av den kommer från sent 60-tal så anser SKL att det kan finnas behov av att se över och förändra delar som kanske inte fungerar utifrån dagens förutsättningar med ett ökat resande samt transporter. Det är viktigt att Trafikverket tar ansvar om väglagen inte fungerar och lyfter frågan kring förslag till förändringar. I ett sådant arbete ser SKL det som självklart med ett gemensamt samarbete mellan Trafikverket och SKL, då vi båda representerar stora väghållare.